

EUR-Alert! ¹ 2013/2

Inhoud

I. Thema: De Europese IPR-regels inzake echtscheiding: de Brussel Iibis-verordening en de Rome III-verordening in een notendop

- A. De bevoegdheids- en erkenningsregels van de Brussel Iibis-Vo
  - A.1. Wanneer is de verordening van toepassing?
  - A.2. Is de Belgische rechter bevoegd?
  - A.3. Wat is de rechtskracht van een Belgische / buitenlandse beslissing?
- B. De verwijzingsregels van de Rome III-Vo
  - B.1. Wanneer is de verordening van toepassing?
  - B.2. De voornaamste verwijzingsregels
  - B.3. Rol van het EJN

II. Nieuwe wetgeving inzake Europees privaatrecht

- Publicatie van een nieuwe verordening inzake erfopvolging
- Wijziging van de formulieren, gebruikt in de Europees betalingsbevelprocedure
- Publicatie van de "nieuwe" Brussel I-Verordening

III. Duiding bij recente rechtspraak inzake Europees privaatrecht

- A. H.v.J. 15 maart 2012 (G/de Visser): de Brussel I-Vo geldt ook indien de verweerder geen gekende woonplaats heeft
- B. H.v.J. 12 juli 2012 (Solvay): meer duidelijkheid over de rechter, bevoegd voor grensoverschrijdende octrooi-breuken
- C. H.v.J. 6 september 2012 (Mühlleitner): ook de consument die niet "op afstand" koopt, wordt beschermd

---

¹ Het opzet van *EUR-Alert!* en deze publicatie kwamen tot stand dankzij de medewerking van magistraten en referendarissen bij het Hof van Cassatie en van de Belgische leden van het Europees Justitieel Netwerk in burgerlijke en handelszaken (EJN - <http://ec.europa.eu/civiljustice>).

EUR-Alert! is opgesteld op basis van de selectie van EU wetgeving en rechtspraak voor de Larcier Wetboeken. Magistraten die *EUR-Alert!* niet ontvangen per email, kunnen inschrijven op het adres euralert@gmail.com. *EUR-Alert!* is te raadplegen op de <http://www.euralert.be>.

Copyright © 2012 *EUR-Alert!*-redactie – Verdere verspreiding voor niet commercieel gebruik toegestaan mits bronvermelding. Alle rechten overigens voorbehouden. De leden van het redactiecomité zijn Amaryllis Bossuyt, Ilse Couwenberg, Beatrijs Deconinck en Ivan Verougstraete.

- D. H.v.J. 6 september 2012 (Lippens): de Bewijs-Vo heeft geen exclusieve en dwingende werking
- E. H.v.J. 6 september 2012 (Trade Agency): exequatur van een niet-gemotiveerde verstekbeslissing is mogelijk

IV. Varia

V. Overzicht van rechtspraak geselecteerd uit het PB van januari 2013

Burgerlijk en Gerechtelijk Recht
Handelsrecht, Financieel en Economisch Recht
Sociaal recht
Fiscaal recht
Staatsrecht en Bestuursrecht

I. De Europese regels inzake echtscheiding: de Brussel IIbis-verordening en de Rome III-verordening in een notendop².

1. Elke magistraat, zetelend in een echtscheidingskamer, wordt vroeg of laat geconfronteerd met de toepassing van Verordening (EG) nr. 2201/2003, de zogenaamde Brussel IIbis-Vo. Deze verordening bevat regels voor de internationale bevoegdheid en voor de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en in zaken van ouderlijke verantwoordelijkheid (voor de vindplaats en meer info: [Bevoegdheid, erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen inzake huwelijkszaken en ouderlijke verantwoordelijkheid \("Brussel II"\)](#)). Ook de regels die het toepasselijke recht aanwijzen hebben, met de inwerkingtreding van de Verordening (EG) nr. 1259/2010 (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:343:0010:0016:NL:PDF>), de Rome III-Vo, een Europese dimensie gekregen. Deze Europese regels hebben **voorrang** zowel op de internationale verdragen met eenzelfde onderwerp als op het Belgische wetboek van IPR.

2. Vaak wordt uit het oog verloren dat de Belgische rechter deze Europese regels **ambtshalve** moet toepassen:

- Wie geconfronteerd wordt met een internationaal echtscheidingsgeschil moet bijgevolg steeds zelf nagaan of hij volgens de regels van Brussel IIbis-Vo wel bevoegd is om hierover te oordelen, zelfs indien geen van de partijen de bevoegdheid betwist of deze bevoegdheid steunt op een andere wettelijke regeling.

---

² Tekst opgesteld door Ilse Couwenberg.

- Wie geconfronteerd wordt met een buitenlandse beslissing tot beëindiging van de huwelijksband moet deze zonder enige gerechtelijke procedure erkennen. Weigering tot erkenning kan enkel op één van de gronden, limitatief opgesomd in art. 22 Brussel IIbis-Vo.
- Wanneer bevoegd, moet de Belgische rechter het toepasselijke recht ambtshalve vaststellen aan de hand van de regels van de Rome III-Vo, en mag hij niet langer de regels van het Wb.IPR toepassen.

3. In deze nieuwsbrief komen enkel de Europese regels inzake de echtscheiding aan bod. De bevoegdheids- en exequaturregels, voorzien in de Brussel IIbis-Vo voor geschillen inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid werden reeds in een vorige nieuwsbrief besproken (<http://www.igo-ifj.be/sites/default/files/bestanden/2012-1%20V%C2%B0%20Brussel%20IIbis.pdf>)

A. De bevoegdheids – en erkenningsregels van de Brussel IIbis-Vo

A.1. *Wanneer is de Brussel IIbis-verordening van toepassing?*

4. Zoals aangegeven, heeft de Brussel IIbis-Vo voorrang op internationale en nationale wetgeving, zodat de Belgische rechter steeds eerst moet nagaan of het voorgelegde geschil niet onder het **toepassingsgebied** van deze verordening valt.

- *Materieel toepassingsgebied.* De verordening is van toepassing op grensoverschrijdende burgerlijke zaken betreffende “**echtscheiding, scheiding van tafel en bed en nietigverklaring van het huwelijk**”. Enkel de vordering tot beëindiging van de huwelijksband komt in aanmerking, niet geschillen over bijv. het verder gebruik van de gezinswoning of de verdeling van het huwelijksvermogen. Alimentatiegeschillen vallen sinds 18 juni 2011 onder de Europese Alimentatieverordening (meer info hierover op [EUR-Lex - 32009R0004 - NL](#)).
- *Territoriaal toepassingsgebied.* De verordening geldt in alle lidstaten van de EU, met uitzondering van Denemarken. Het is niet vereist dat één van de partijen een band (woonplaats, gewone verblijfplaats, nationaliteit) heeft met een Europees land: de verordening is van toepassing zodra haar bevoegdheidsregels de rechter van een lidstaat bevoegd maken (zie verder nr. A.2).

De Europese erkenningsregels gelden voor beslissingen van alle EU-lidstaten, met uitzondering van Denemarken. Ook een zuiver interne beslissing, bijv. een Nederlands echtscheidingsvonnis tussen 2 Nederlanders komt hiervoor in aanmerking (zie verder nr. A.3).

- *Temporeel toepassingsgebied.* De Europese bevoegdheidsregels zijn van toepassing op vorderingen ingesteld na **1 maart 2005**. Voor de erkenning en tenuitvoerlegging van vonnissen geldt een vrij complexe regeling, uiteengezet in art. 64 Brussel IIbis-Vo. Zeker is dat de Europese erkenningsregels gelden voor alle beslissingen geveld na 1 maart 2005.

A.2. *Is de Belgische rechter bevoegd?*

5. Zodra vast staat dat het echtscheidingsgeschil onder het materiële en temporele toepassingsgebied van de Brussel Ibis-Vo valt, begint de zoektocht naar de bevoegde rechter.

Twee voorafgaandelijke opmerkingen:

- Zoals reeds beklemtoond, verplicht de Brussel Ibis-Vo de rechter om zijn internationale bevoegdheid **ambtshalve** te controleren, ook wanneer de verweerder deze bevoegdheid niet betwist, wanneer beide partijen voor de Belgische rechter hebben gekozen of wanneer de Belgische rechter op basis van een andere internationale of nationale bevoegdheidsregel bevoegd is.

Blijkt dat, op basis van de regels van de Brussel Ibis-Vo, de rechter van een andere lidstaat bevoegd is, dan moet de Belgische rechter zich ambtshalve onbevoegd verklaren zonder dat hij de zaak evenwel kan doorsturen naar deze – volgens hem – bevoegde Europese collega.

Slechts wanneer geen enkele lidstaat volgens de Europese regels bevoegd is, kan de Belgische rechter zijn bevoegdheid toetsen aan de internationale verdragen en de bevoegdheidsregels van het Wetboek IPR.

- De Brussel Ibis-Vo bevat enkel **internationale bevoegdheidsregels**. Welke Belgische rechter “lokaal” bevoegd is om van de vordering kennis te nemen, moet aan de hand van de nationale procedureregels worden vastgesteld. Bestaat er geen aanknopingspunt om de interne territoriale bevoegdheid vast te stellen, dan geldt het aanknopingspunt voor internationale bevoegdheid (bijv. gewone verblijfplaats van het kind) ook voor de interne bevoegdheid. Subsidiar is de rechtbank van het arrondissement Brussel bevoegd (art. 13 Wb.IPR).

6. De basisregel

Is de Belgische rechter bevoegd op grond van art. 3? Art. 3 Brussel Ibis-Vo voorziet **zeven alternatieve aanknopingspunten** waarop een rechtbank haar bevoegdheid kan steunen. Zes van de zeven gronden zijn gebaseerd op de gewone verblijfplaats van minstens één van de echtgenoten. De zevende grond verleent bevoegdheid aan het gerecht van de lidstaat waarvan beide echtgenoten de nationaliteit hebben.

De Belgische rechter dient bijgevolg te onderzoeken of de gewone verblijfplaats van beide partijen bij het inleiden van de vordering, de laatste gemeenschappelijke verblijfplaats van beide partijen, de gewone verblijfplaats van verweerder dan wel – onder bepaalde voorwaarden – deze van eiser zich in België bevond/bevindt.

De gewone verblijfplaats stemt niet noodzakelijk overeen met de plaats van inschrijving in het bevolkingsregister, maar krijgt een eigen, Europese invulling. Het betreft de plaats waar de betrokken partij het permanente of gewone centrum van haar belangen heeft gevestigd, met de bedoeling daaraan een vast karakter te verlenen.

Is de rechter van een andere lidstaat bevoegd op grond van art. 3? Komt de rechter tot het besluit dat geen van de fora, opgesomd in art. 3, bevoegdheid verlenen aan een Belgische rechter, dan dient hij na te gaan of deze bepaling een andere Europese collega bevoegd verklaart, bijv. de Franse rechter omdat de laatste gemeenschappelijke verblijfplaats zich in Frankrijk bevond of de Bulgaarse rechter omdat partijen de gemeenschappelijke Bulgaarse nationaliteit bezitten.

Is dit het geval, dient de Belgische rechter zich ambtshalve onbevoegd te verklaren.

Is er geen rechter van een lidstaat bevoegd op grond van art. 3? Slechts wanneer vast staat dat art. 3 Brussel IIbis-Vo geen internationale bevoegdheid toekent aan één van de Europese rechters, mag de Belgische rechter zijn internationale bevoegdheid toetsen aan de arts. 42 en 43 Wb.IPR.

7. Vaak gebeurt het dat beide partijen in verschillende lidstaten een echtscheidingsprocedure opstarten. Art. 19 Brussel IIbis-Vo verplicht elke rechter om ambtshalve na te gaan of de echtscheidingsvordering het eerst bij hem aanhangig werd gemaakt en, desgevallend, de zaak aan te houden totdat de bevoegdheid van de rechtbank waarbij de zaak het eerste werd aangebracht, is vastgesteld. Staat deze bevoegdheid vast, dan moet de laatste aangezochte rechter zich onbevoegd verklaren.

8. De rechter, bevoegd voor de hoofdvordering, is tevens bevoegd voor elke tegenvordering die onder toepassingsgebied van de Brussel IIbis-Vo valt. Vorderingen tot omzetting van een scheiding van tafel en bed in een echtscheiding, dienen evenwel te worden gebracht voor de rechter die de beslissing inzake de scheiding van tafel en bed velde.

A.3. Wat is de rechtskracht van een beslissing in de andere EU-landen?

9. Een buitenlandse beslissing die een echtscheiding, scheiding van tafel en bed, of nietigverklaring van het huwelijk toestaat, moet **van rechtswege** worden **erkend** door de Belgische rechter. Deze erkenning kan enkel worden geweigerd wegens strijdigheid met de Belgische (internationale) openbare orde, de miskennis van de rechten van verdediging of de onverenigbaarheid met een andere Belgische of buitenlandse beslissing (waarin bijv. de echtscheiding tussen deze partijen reeds werd uitgesproken in het nadeel van één van de ex-echtgenoten).

B. De verwijzingsregels van de Rome III-Vo

10. Op 21 juni 2012 is de Verordening (EG) nr. 1259/2010 tot nauwere samenwerking op het gebied van het toepasselijke recht inzake echtscheiding en scheiding van tafel en bed, in werking

getreden. Deze verordening geldt niet in alle lidstaten, enkel in de lidstaten – waaronder België – die er uitdrukkelijk voor hebben geopteerd om deel te nemen aan deze nauwere samenwerking.

B.1. Wanneer is de verordening van toepassing?

11. *Materieel toepassingsgebied.* De Europese verwijzingsregels gelden voor grensoverschrijdende geschillen tot **ontbinding van de huwelijksband** via echtscheiding of scheiding van tafel en bed. De nietigheid van het huwelijk valt, anders dan onder de Brussel IIbis-Vo, niet onder het toepassingsgebied. Eveneens uitgesloten zijn (zelfs prelabelle) vragen met betrekking tot de handelingsbekwaamheid, het bestaan en de geldigheid van het huwelijk, de naam, de vermogensrechtelijke gevolgen van het huwelijk, alimentatie, trusts of erfopvolging. Deze laatste materie valt onder de op 27 juli 2012 gepubliceerde Erfopvolgingsverordening (zie verder onder II; wetgeving). Of de ontbinding van een huwelijk tussen echtgenoten van eenzelfde geslacht onder het toepassingsgebied van de Rome III-Vo valt, hangt af van het nationale recht en de nationale definitie van "huwelijk".

12. *Territoriaal toepassingsgebied.* Zoals aangegeven, gelden de Europese regels enkel in de 15 deelnemende landen, waaronder **België**. Het, door deze regels aangewezen, toepasselijke recht is evenwel toepasselijk ongeacht of dit het recht is van een deelnemende lidstaat, niet-deelnemende lidstaat of derde staat. Net als de conflictregels van de Rome I-Vo (recht toepasselijk op contractuele verbintenissen) en Rome II-Vo (recht toepasselijk op niet-contractuele verbintenissen), zijn de verwijzingsregels van de Rome III-Vo met andere woorden "**universeel**", en vervangen zij aldus de verwijzingsregels uit het Wb.IPR.

13. *Temporeel toepassingsgebied.* De Rome III-Vo is toepasselijk op echtscheidingsgeschillen ingeleid na **21 juni 2012**. Een overeenkomst tot aanwijzing van het toepasselijke recht, afgesloten vóór deze datum, kan eveneens uitwerking hebben indien deze voldoet aan de geldigheidsvoorwaarden, opgelegd door de Rome III-Vo. Is het geschil aanhangig gemaakt vóór 21 juni 2012, dan gelden hiervoor de geldigheidsvereisten van het recht van de deelnemende forumstaat.

B.2. De voornaamste verwijzingsregels

14. Als basisregel geldt dat partijen zelf het recht toepasselijk op de echtscheiding/scheiding van tafel en bed kunnen kiezen. Wel is deze **keuze** beperkt tot 1) het recht van de staat waar de echtgenoten op het ogenblik van het sluiten van de overeenkomst hun gewone verblijfplaats hebben, 2) het recht van de laatste gemeenschappelijke gewone verblijfplaats indien één van hen daar op het ogenblik van het sluiten van de overeenkomst nog verbleef, 3) het recht van de staat waarvan één van de echtgenoten op het ogenblik van het sluiten van de overeenkomst de nationaliteit heeft, of 4) het recht van de staat waar de zaak aanhangig wordt gemaakt (*lex fori*).

De rechtskeuzeovereenkomst kan ten allen tijde worden gesloten en gewijzigd, maar moet vast staan op het tijdstip waarop de zaak aanhangig wordt gemaakt. Wijzigingen in de loop van de procedure zijn enkel mogelijk indien dit is toegestaan door de *lex fori*. Gelet op art. 55 §2 Wb.IPR,

wordt aangenomen dat het maken van een rechtskeuze in België slechts mogelijk zal zijn tot het ogenblik van de eerste verschijning van partijen.

Verder gelden bijzondere regels voor de materiële geldigheid (art. 6) en de formele geldigheid (art. 7) van rechtskeuzebedingen.

15. Hebben partijen **geen rechtskeuze** gemaakt, dan wordt het toepasselijke recht bepaald aan de hand van de verwijzingsladder van art. 8: toepasselijk is het recht van de gewone verblijfplaats van de echtgenoten bij het inleiden van de vordering → ondergeschikt, het recht van de laatste gewone verblijfplaats van de echtgenoten (indien (o.m.) één van de echtgenoten daar nog verblijft) → ondergeschikt, het recht van de gemeenschappelijke nationaliteit van de echtgenoten → ondergeschikt, de *lex fori*. Deze verwijzingsregel lijkt sterk op art. 55 §1 Wb.IPR.

16. Daarnaast bevat de Rome III-Vo een aantal **correcties** op het aldus aangewezen recht. In de eerste plaats, het klassieke voorbehoud voor de openbare orde: de Belgische rechter kan het aangewezen recht opzij zetten indien de toepassing van deze regels kennelijk onverenigbaar is met de Belgische (internationale) openbare orde. Ook kan de Belgische rechter het Belgische recht toepassen indien het normaal toepasselijke recht de echtscheiding niet kent dan wel aan één van de echtgenoten – omwille van diens geslacht – geen gelijke toegang tot de echtscheiding verleent.

Omgekeerd kan de rechter van een deelnemende lidstaat die de echtscheiding niet kent of waar het huwelijk niet als geldig wordt beschouwd met het oog op een echtscheidingsprocedure, niet verplicht worden een echtscheiding uit te spreken. Zo kan bijvoorbeeld een Poolse rechter nooit verplicht worden om de echtscheiding van een in België rechtsgeldig huwelijk tussen twee personen van eenzelfde geslacht uit te spreken.

B.3. Rol van het Europees Justitieel Netwerk

17. Eén van de voornaamste problemen, verbonden aan de toepassing van (Europese) verwijzingsregels, is het bepalen van de **inhoud van een toepasselijk buitenlands recht**. De Europese wetgever erkent dit probleem, en raadt de rechter aan beroep te doen op het Europees Justitieel Netwerk.

Zoals reeds uiteengezet in een vorige nieuwsbrief, biedt dit netwerk de Belgische rechter een helpende hand bij het beslechten Europese privaatrechtelijke geschillen. Zo kan het **EJN-civiel** informatie over het recht van alle EU-lidstaten opvragen, en op korte termijn bezorgen aan de magistraat in kwestie. Hoe deze hulp concreet kan worden gevraagd is uiteengezet in: <http://www.igo-ifj.be/sites/default/files/bestanden/Eur-alert%21%202011-II%20-%20EJN.pdf>

II. Nieuwe wetgeving inzake Europees privaatrecht

- Op 27 juli 2012 is de Verordening (EU) nr. 650/2012 van het Europees Parlement en de Raad "betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen en de aanvaarding en de tenuitvoerlegging van authentieke akten op het gebied van erfopvolging, alsmede betreffende de instelling van een Europese erfrechtverklaring", gepubliceerd (ctrl+klik op <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:201:0107:0134:NL:PDF>).

Deze eenvormige Europese regels, die niet zullen gelden in Denemarken, Ierland en het Verenigd Koninkrijk, zijn van toepassing met ingang van 17 augustus 2015 ...

- Met ingang van 23 oktober 2012 zijn de standaardformulieren, die gebruikt moeten worden in het kader van de Europese betalingsbevelprocedure, gewijzigd!

(zie Verordening (EU) nr. 936/2012, ctrl. + klik op <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:283:0001:0023:NL:PDF>).

- Op 12 december 2012 is de lang verwachte Verordening (EU) nr. 1215/2012, de zogenaamde "herschikte" Brussel I-Vo, gepubliceerd (ctrl+klik <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:351:0001:0032:NL:PDF>), met de nieuwe regels inzake de bevoegdheid, erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken. Een aantal van de meest in het oog springende wijzigingen zijn: 1) de afschaffing van het exequatur, 2) de uitbreiding van bepaalde bevoegdheidsregels (o.m. ter bescherming van de consument en de werknemer) naar verweerders die niet in een EU-lidstaat zijn gevestigd, en 3) een versoepeling van de aanhangigheidsregels (lis pendens) waardoor de EU-rechter rekening kan houden met een procedure, gevoerd in een derde land. Deze regels, die op 10 januari 2015 van kracht worden, zullen in één van de volgende Eur-alert nummers uitgebreid worden besproken.

III Duiding bij recente rechtspraak inzake Europees privaatrecht³

A. H.v.J. 15 maart 2012, nr. C-292/10, de Visser (Eerste kamer)

(ctrl + klik op [InfoCuria](#))

De Nederlandse heer De Visser publiceerde zonder toestemming foto's van de – op dat ogenblik schaars geklede – mevrouw G op het internet. Mevrouw G dagvaardde de heer De Visser voor de Duitse rechter op basis van **art. 5 §3 Brussel I-Vo**, hoewel de **woonplaats** van deze partij niet met zekerheid kon worden vastgesteld. De vraag rees of de Europese bevoegdheidsregels wel toepassing konden vinden wanneer het niet zeker is dat de verweerder zijn woonplaats in een EU-lidstaat heeft.

In zijn antwoord trekt het Hof van Justitie de lijn, uiteengezet in het arrest *Lindner* (besproken in <http://www.igo-ifj.be/sites/default/files/bestanden/2012-1%20V%C2%B0%20Brussel%20IIbis.pdf>), verder door. Zo verklaart het Hof in algemene bewoor-

---

³ Tekst opgesteld door Ilse Couwenberg

dingen dat de gevatte rechter enkel mag terug grijpen naar zijn nationale bevoegdheidsregels (in België: arts. 5-14 Wb.IPR) wanneer er "voldoende aanwijzingen zijn dat de verweerder, burger van de Unie, daadwerkelijk buiten het grondgebied van de Unie woont". Het Hof voert met andere woorden voor verweerders met de nationaliteit van een EU-lidstaat het vermoeden in dat deze hun woonplaats in de EU hebben.

Eerder in deze nieuwsbrief (onder II) heeft u gelezen dat in de nieuwe Brussel I-Vo (in werking op 10 januari 2015) deze woonplaatsvereiste, als toepassingsvereiste voor de Europese bevoegdheidsregels, verder wordt afgebouwd.

B. H.v.J. 12 juli 2012, nr. C-616/10, Solvay (Derde kamer)

Ctrl + klik op [InfoCuria](#))

De Belgische vennootschap Solvay, houdster van een **Europees octrooi** dat geldig is in een aantal Europese landen, dagvaardt drie vennootschappen (1 Nederlandse en 2 Belgische) voor de Nederlandse rechter wegens het op de markt brengen van een product, identiek aan het door het octrooi gedekte product. Tijdens deze procedure heeft Solvay ook, bij wijze van voorlopige maatregel, een grensoverschrijdend inbreukverbod gevorderd voor de duur van de procedure ten gronde.

In de eerste plaats rees de vraag of de Belgische vennootschappen wel, met toepassing **van art. 6 §1 Brussel I-Vo**, voor de Nederlandse rechter konden worden gedagvaard. Deze bepaling laat de eiser toe alle verweerders met woonplaats binnen de EU voor de rechtbank van één van hen te dagen op voorwaarde dat er tussen de verschillende vorderen een zodanige samenhang bestaat dat het van belang is ze samen te behandelen om tegenstrijdige uitspraken te vermijden. Anders dan in het beruchte arrest *La Roche* (C-539/03) is het Hof van oordeel dat in deze concrete feitenconstellatie een beroep op dit art. 6 §1 mogelijk is. *In casu* wordt immers aan verschillende vennootschappen, gevestigd in verschillende lidstaten, eenzelfde inbreuk gepleegd in verschillende andere lidstaten verweten, zodat een uitsplitsing van het geschil over de rechtbanken van de woonplaats van elk van deze vennootschappen een reëel gevaar van onverenigbare beslissingen inhoudt.

In de tweede plaats kwam de verhouding aan bod tussen **art. 22 §4 Brussel I-Vo** (dat de rechter van de plaats van deponering of registratie exclusief bevoegd verklaart voor geschillen over de geldigheid van octrooien) en **art. 31 Brussel I-Vo** (de bevoegdheidsgrond voor voorlopige maatregelen). In het kader van de procedure tot het bekomen van een – voorlopige – grensoverschrijdend inbreukverbod hadden de gedaagde partijen immers de nietigheid van delen van het Europese octrooi ingeroepen. In het arrest *GAT* (C-4/03) heeft het Hof een zeer ruime interpretatie gegeven aan art. 22, §4, door te oordelen dat de exclusieve bevoegdheidsgrond betrekking heeft op alle geschillen inzake de geldigheid van octrooien, ook wanneer dit als (bijkomende of ondergeschikte) vordering of als exceptie in het kader van een inbreukprocedure wordt ingeroepen. Ook deze rechtspraak wordt nu genuanceerd: art. 22, §4 Brussel I-Vo verhindert niet dat de Nederlandse kortgedingrechter *prima facie* de geldigheid van het octrooi beoordeelt, en desgevallend bij wijze van

voorlopige maatregel een inbreukverbod oplegt, zelfs al is een andere EU-rechter exclusief bevoegd om ten gronde uitspraak te doen over de geldigheid van dit octrooi.

C. H.v.J. 6 september 2012, nr. C-190/11, *Mühlleitner* (Vierde kamer)

(ctrl + klik op [InfoCuria](#))

Luidens art. 15 §1.c Brussel I-Vo is één van de **beschermde consumentencontracten**, de “overeenkomst gesloten met een persoon die commerciële of beroepsactiviteiten ontplooit in de lidstaat waar de consument woonplaats heeft, of dergelijke activiteiten met ongeacht welke middelen richt op die lidstaat, of op meerdere staten met inbegrip van die lidstaat en de overeenkomst onder die activiteiten valt”. Na de arresten *Pammer en Hotel Alpenhof* (<http://www.igo-ifj.be/sites/default/files/bestanden/Eur-alert%21%202011-I-Brussel%20I%20V%C2%B0.pdf>) rees twijfel over de vraag of deze definitie inhield dat de beschermende bevoegdheidsregels enkel ingeroepen konden worden indien de consumentenovereenkomst “op afstand”, met name tussen contractpartijen die zich in verschillende lidstaten bevonden, werd afgesloten.

In het arrest *Mühlleitner* brengt het Hof van Justitie duidelijkheid: **art. 15 §1.c Brussel I-Vo** vereist geen contract op afstand. Ook een consument die zich – naar aanleiding van een internetaanbod – begeeft naar de lidstaat van de verkoper, en aldaar een overeenkomst afsluit, kan zich beroepen op de bevoegdheidsregels van afdeling 4 Brussel I-Vo.

D. H.v.J. 6 september 2012, nr. C-170/11, *Lippens* (Eerste kamer)

(ctrl + klik op [InfoCuria](#))

De **Europese Bewijsverordening** is, volgens zijn art. 1 §1, van toepassing in burgerlijke en handelszaken wanneer het gerecht van een lidstaat overeenkomstig de wettelijke bepalingen van die staat a) het bevoegde gerecht van een andere lidstaat verzoekt een handeling tot het verkrijgen van bewijs te verrichten of b) verzoekt een handeling tot het verkrijgen van bewijs rechtstreeks in een andere lidstaat te mogen verrichten. Een rechter die bijv. een getuige, gevestigd in een andere lidstaat, wil horen kan bijgevolg – via de formulieren gehecht aan de verordening – hetzij zijn buitenlandse collega verzoeken om dit verhoor uit te voeren (arts. 10-16) hetzij de bevoegde autoriteit van die lidstaat verzoeken om dit verhoor zelf ter plaatse te mogen uitvoeren (art. 17). De vraag rijst evenwel of de rechter, die een bepaalde onderzoeksmaatregel in het buitenland wil bevelen, **verplicht** is deze Europese regels te volgen.

Aanleiding tot deze vraag was een geschil, gevoerd voor de Nederlandse rechter tegen Belgische verweerders, waarin werd gevraagd deze verweerders als getuigen te horen (wat naar Nederlands procesrecht mogelijk is). Deze verweerders wierpen tegen dat zij, met toepassing van de Bewijs-Vo, enkel in België (en in het Frans) konden worden gehoord. Deze stelling werd verworpen door het gerechtshof te Amsterdam, die oordeelde dat er geen verplichting bestond om gebruik te maken van de methodes, voorzien in de Bewijs-Vo, zodat deze getuigen – met toepassing van het Nederlands procesrecht – voor de Nederlandse rechter konden worden opgeroepen (en gesanctioneerd bij niet-verschijnen).

In het arrest *Lippens* oordeelde ook het Hof van Justitie dat de bewijsverordening **geen exclusieve of dwingende werking** heeft, doch enkel "faciliterend" werkt. Deze verordening sluit dan ook niet uit dat een rechter, met toepassing van zijn nationale procedureregels, een getuige mag oproepen en horen. In het onlangs gevelde arrest *Pro Rail* (C-332/11) heeft het Hof eenzelfde beslissing geveld inzake de mogelijkheid tot het bevelen van een **grensoverschrijdend deskundigenonderzoek**. Meer bepaald bevestigde het Hof dat een Belgische rechter, met toepassing van de Belgische procesregels, een deskundigenonderzoek op Nederlands grondgebied kan gelasten.

E. H.v.J. 6 september 2012, nr. C-619/10, *Trade Agency Ltd* (Eerste kamer)

(ctrl + klik op [InfoCuria](#))

In het arrest *Trade Agency* bevestigt het hof van Justitie eens te meer dat de Europese rechtsruimte gebaseerd is op een wederzijds vertrouwen, en dat het **exequatur** van een EU-beslissing bijgevolg slechts om uitzonderlijke redenen in andere lidstaten mag worden geweigerd.

Trade Agency werd door de High Court bij verstek veroordeeld tot het betalen van een aanzienlijke som aan *Seramico Investments*. Deze beslissing bevatte zelf geen motivering, maar verwees - conform het Engelse procesrecht - naar de conclusies, ingediend door de verzoekende partij, waarin de feiten en de rechtsmiddelen aan de grondslag van de eis op gedetailleerde wijze werden uiteengezet, en waarop door de verweerder niet werd geantwoord.

Voor de Letse exequaturrechter voert *Trade Agency* aan dat dit gebrek aan motivering haar recht op een eerlijk proces, zoals gegarandeerd door art. 6 §1 EVRM en art. 47 van het Handvest, schendt vermits dit haar de mogelijkheid ontnemt om tegen deze beslissing een zinvol en effectief rechtsmiddel in te stellen. Zij stelt dan ook dat deze beslissing kennelijk in strijd is met de Letse openbare orde.

Het Hof erkent dat een beslissing die bij verstek is geweest, zonder dat het voorwerp en de grondheid is onderzocht, een grondrecht in de lidstaat van exequaturrechter beperkt. Een dergelijk beperking is evenwel mogelijk indien deze beantwoordt aan doelstellingen van algemeen belang, en, gelet op dit doel, geen kennelijke en buitensporige inbreuk op het grondrecht vormt. Het hof besluit dan ook dat het exequatur van een niet-gemotiveerde verstekbeslissing enkel kan worden geweigerd indien de exequaturrechter "na een algemene beoordeling van de procedure en op basis van alle relevante omstandigheden" tot het besluit komt dat deze verstekbeslissing een buitensporige schending vormt van art. 47 van het Handvest.

Eén van de meest ingrijpende wijzigingen van de **nieuwe Brussel I-Vo** (zie hoger onder II), is de **afschaffing van dit exequatur**. Dit wil evenwel niet zeggen dat de controle in de lidstaat van de tenuitvoerlegging of de rechter in de lidstaat van herkomst (o.m.) de rechten van verdediging, het recht op een eerlijk proces, ... wel heeft gerespecteerd, verdwijnt. Wel zal deze controle voor beslissingen geveld na 15 januari 2015 worden uitgevoerd door de **executierechter** (in België de beslagrechter) en niet langer de exequaturrechter.

IV. Varia

- De Europese Commissie heeft, met de hulp van het EJN, een praktische handleiding opgesteld voor de toepassing van de verordening tot invoering van een Europese betalingsbevelprocedure. Deze handleiding, waarin de werking van deze verordening stapsgewijs wordt toegelicht, biedt reeds een eerste antwoord op vele praktische vragen (gratis te downloaden op: <http://bookshop.europa.eu/nl/praktische-handleiding-voor-de-toepassing-van-de-verordening-tot-invoering-van-een-europese-betalingsbevelprocedure-pbDS3211946/?pgid=y8dIS7GUWMdSR0EAIMEUUsWb0000atXPe6KM;sid=0gGK7i40woiK1H7YneYUSUwRn2KUnGNXzHM=?CatalogCategoryID=oDoKABstROgAAAEj1JJEY4e5L>).

- Het Franse Hof van Cassatie heeft zich voor het eerst uitgesproken over de Europese executoriale titel. De voorgelegde rechtsvraag luidde als volgt: kan een bewijs van waarmerking van een beslissing als een **Europese Executoriale Titel** (het EET-certificaat) nog de grondslag vormen voor uitvoeringsmaatregelen tegen een schuldenaar in het buitenland als de beslissing tot veroordeling van deze schuldenaar in het land van oorsprong is opgeheven? Met verwijzing naar art. 11 EET-Vo heeft het Franse Hof van Cassatie, in een arrest van 6 januari 2012, geoordeeld dat dit niet kan zelfs al werd het EET-certificaat zelf niet ingetrokken.

Dit art. 11 geeft aan dat een bewijs van waarmerking als een EET alleen gevolgen heeft binnen de grenzen van de uitvoerbaarheid van de beslissing. Hieruit volgt dat het EET-certificaat de grensoverschrijdende tenuitvoerlegging vergemakkelijkt, maar niet los van de onderliggende rechterlijke beslissing kan bestaan. Zodra deze onderliggende beslissing ophoudt te bestaan, moeten uitvoeringsmaatregelen, genomen op basis van het EET-certificaat, dan ook worden opgeheven.

- Op 16 en 17 mei 2013 organiseert het IGO, in samenwerking met het EJTN, een doorgevoerde **opleiding over de EU-verordeningen inzake burgerlijk en handelsrecht**. Hierin zullen o.m. de nieuwe Brussel I-Vo, de Bewijs-Vo, de Betekenings-Vo, de Brussel IIbis-Vo, de Alimentatie-Vo, de Rome I- en de Rome II-Vo aan bod komen. Informatie en inschrijvingen, op de website van het IGO.
- Geïnteresseerden in Europees recht, kunnen zich inschrijven op een nieuwe weblog (ctrl + klik op <http://europeancourts.blogspot.nl/>), waarop recente arresten van zowel het Hof van Justitie als het Europees Hof voor de rechten van de mens worden vermeld en besproken.

V. Overzicht van rechtspraak geselecteerd uit het Publicatieblad van de EU van januari 2013⁴

Burgerlijk en Gerechtelijk Recht

Verordening 44/2001 van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken

- 1. Artikel 32 van verordening 44/2001 moet aldus worden uitgelegd dat het ook betrekking heeft op een beslissing waarbij de rechter van een lidstaat zich onbevoegd verklaart op grond van een forumkeuzebeding, ongeacht hoe een dergelijke beslissing in het recht van een andere lidstaat wordt gekwalificeerd.

2. De artikelen 32 en 33 van verordening 44/2001 moeten aldus worden uitgelegd dat de rechter die wordt verzocht om erkenning van een beslissing waarbij de rechter van een andere lidstaat zich onbevoegd heeft verklaard op grond van een forumkeuzebeding, gebonden is aan de vaststelling betreffende de geldigheid van dat beding die is opgenomen in de motivering van een in kracht van gewijsde gegaan arrest waarbij de vordering niet-ontvankelijk is verklaard.

(HvJ 15 november 2012, Gothaer Allgemeine Versicherung, C-456/11)

Handelsrecht, Financieel en Economisch Recht

Wet van 10 november 2006 betreffende de openingsuren in handel, ambacht en dienstverlening (Artikel 8)

- Richtlijn 2005/29/EG oneerlijke handelspraktijken van 11 mei 2005 moet aldus worden uitgelegd dat zij niet van toepassing is op een nationale wettelijke regeling, zoals die welke aan de orde is in het hoofdgeding (openingsurenwet), die niet de bescherming van de consument beoogt.

(HvJ 4 oktober 2012, Pelckmans Turnhout, C-559/11)

Richtlijn 2004/48/EG van 29 april 2004 betreffende de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten

- Aangezien de bepalingen van de artikelen 2, lid 1, en 3, lid 2, van richtlijn 2004/48/EG, uitgelegd tegen de achtergrond van artikel 2, lid 1, van het Verdrag van Parijs van 20 maart 1883 tot bescherming van de industriële eigendom, laatstelijk herzien te Stockholm op 14 juli 1967 en gewijzigd op 28 september 1979, en artikel 41, leden 1 en 2, van de Overeenkomst inzake de handelsaspecten van de intellectuele eigendom, die als bijlage 1 C is gehecht aan de op 15 april 1994 te Marrakesh ondertekende Overeenkomst van de WHO, niet van toepassing zijn op een nietigheidsprocedure als die welke in het hoofdgeding aan de orde is, kunnen deze bepalingen niet worden geacht zich ertegen te verzetten dat de rechter in een dergelijke gerechtelijke procedure:

— niet gebonden is aan de vorderingen en andere verklaringen van partijen en ambtshalve de overlegging van de noodzakelijk geachte bewijzen kan gelasten;

— niet gebonden is aan een administratieve beslissing die op een vordering tot nietigverklaring is gegeven, noch aan de daarin vastgestelde feiten, en

— bewijzen die reeds in het kader van een eerdere vordering tot nietigverklaring werden overgelegd, niet opnieuw kan onderzoeken.

(HvJ 15 november 2012, Bericap Záródástechnikai, C-180/11)

---

² Selectie gemaakt door Amaryllis Bossuyt.

Verordening 2100/94 van 27 juli 1994 Communautair kwekersrecht

- 1. Artikel 9, lid 3, van verordening 1768/95 houdende vaststelling, overeenkomstig artikel 14, lid 3, van verordening 2100/94, van uitvoeringsbepalingen betreffende de afwijking ten gunste van landbouwers, zoals gewijzigd bij verordening 2605/98, moet aldus worden uitgelegd dat de informatieplicht van een loonwerker betreffende beschermde rassen ontstaat als het informatieverzoek over een gegeven verkoopseizoen wordt gedaan vóór het verstrijken van dit verkoopseizoen. Een dergelijke verplichting kan evenwel gelden voor informatie die teruggaat tot de aan het lopende seizoen voorgaande drie verkoopseizoenen, voor zover de houder van een communautair kwekersrecht een eerste verzoek over dezelfde rassen aan dezelfde loonwerker heeft gedaan in de loop van het eerste van de voorgaande verkoopseizoenen waarop het informatieverzoek betrekking heeft.

2. Artikel 14, lid 3, zesde streepje, van verordening 2100/94, gelezen in samenhang met artikel 9 van verordening 1768/95, zoals gewijzigd bij verordening 2605/98, moet aldus worden uitgelegd dat bij het informatieverzoek van de houder van een communautair kwekersrecht aan een loonwerker geen bewijs tot staving van de daarin gegeven aanwijzingen dient te worden geleverd. Dat een landbouwer een contractteelt van een beschermd ras verricht, kan bovendien op zich alleen geen aanwijzing vormen dat een loonwerker het oogstproduct dat is verkregen door aanplanting van teeltmateriaal van dit ras, voor aanplanting heeft verwerkt of voornemens is te verwerken. Dat feit kan evenwel naargelang van de overige omstandigheden van de zaak de conclusie wettigen dat sprake is van een dergelijke aanwijzing, hetgeen de verwijzende rechter in het voor hem aanhangige geding dient na te gaan.

(HvJ 15 november 2012, Raiffeisen-Waren-Zentrale Rhein-Main, C-56/11)

Verdrag van Montreal van 28 mei 1999 tot het brengen van eenheid in enige bepalingen inzake het internationale luchtvervoer

- Artikel 22, lid 2, van het Verdrag van Montreal van 28 mei 1999, gelezen in samenhang met artikel 3, lid 3, van dit verdrag, moet aldus worden uitgelegd dat het recht op schadevergoeding in geval van verlies van bagage eveneens toekomt aan een passagier die deze schadevergoeding vordert voor verlies van bagage die is aangegeven op naam van een andere passagier en dat de beperking van de aansprakelijkheid van de vervoerder voor het verlies van bagage eveneens geldt ten aanzien van eerstgenoemde passagier, wanneer deze verloren bagage effectief voorwerpen van deze passagier bevatte.

(HvJ 22 november 2012, Pedro Espada Sánchez, C-410/11)

Verordening 261/2004 van 11 februari 2004 tot vaststelling van gemeenschappelijke regels inzake compensatie en bijstand aan luchtreizigers bij instapweigering en annulering of langdurige vertraging van vluchten

- Verordening 261/2004 moet aldus worden uitgelegd dat de termijn waarbinnen vorderingen tot betaling van de in de artikelen 5 en 7 van deze verordening bedoelde compensatie moeten worden ingesteld, wordt bepaald overeenkomstig de voorschriften van de verschillende lidstaten betreffende de verjaring van vorderingen.

(HvJ 22 november 2012, Joan Cuadrench Moré, C-139/110)

Verordening 1371/2007 van 23 oktober 2007 betreffende de rechten en verplichtingen van reizigers in het treinverkeer

- 1. Artikel 8, lid 2, juncto bijlage II, deel II, van verordening 1371/2007 moet aldus worden uitgelegd dat de informatie over de belangrijkste aansluitende diensten, naast de normale vertrektijden, ook de vertragingen of het uitvallen van deze aansluitende

treinen dient te omvatten, ongeacht de spoorwegonderneming die deze diensten verstrekt.

2. Artikel 8, lid 2, juncto bijlage II, deel II, van verordening 1371/2007 en artikel 5 juncto bijlage II van richtlijn 2001/14/EG van 26 februari 2001 inzake de toewijzing van spoorweginfrastructuurcapaciteit en de heffing van rechten voor het gebruik van spoorweginfrastructuur alsmede inzake veiligheids certificering, dienen aldus te worden uitgelegd dat de infrastructuurbeheerder de spoorwegondernemingen zonder discriminatie de realtimegegevens betreffende de treinen van andere spoorwegondernemingen ter beschikking moet stellen, wanneer het bij deze treinen gaat om de belangrijkste aansluitende diensten in de zin van bijlage II, deel II, van verordening nr. 1371/2007.

(HvJ 22 november 2012, Westbahn Management, C-136/11)

Verordening 1346/2000 van 29 mei 2000 betreffende insolventieprocedures

- 1. Artikel 4, lid 2, sub j, van verordening 1346/2000, zoals gewijzigd bij verordening 788/2008, moet aldus worden uitgelegd dat het aan het nationale recht van de lidstaat waar de insolventieprocedure is geopend, staat om te beslissen op welk tijdstip deze procedure wordt beëindigd.

2. Artikel 27 van verordening 1346/2000, zoals gewijzigd bij verordening 788/2008, moet aldus worden uitgelegd dat op grond van dat artikel een secundaire insolventieprocedure kan worden geopend in de lidstaat waar de schuldenaar een vestiging heeft, wanneer met de hoofdprocedure een saneringsdoel wordt nagestreefd. De tot opening van een secundaire procedure bevoegde rechter moet rekening houden met de doelstellingen van de hoofdprocedure en de opzet van de verordening, met inachtneming van het beginsel van loyale samenwerking.

3. Artikel 27 van verordening 1346/2000, zoals gewijzigd bij verordening 788/2008, moet aldus worden uitgelegd dat de rechter aan wie een verzoek om opening van een secundaire insolventieprocedure is voorgelegd, niet de insolventie van de schuldenaar mag behandelen tegen wie in een andere lidstaat een hoofdprocedure is geopend, ook al wordt met deze hoofdprocedure een saneringsdoel nagestreefd.

(HvJ 22 november 2012, Bank Handlowy w Warszawie, C-116/11)

Sociaal recht

Richtlijn 2000/78 van 27 november 2000 tot instelling van een algemeen kader van gelijke behandeling in arbeid en beroep

- Artikel 3, lid 1, sub c, en lid 3, van richtlijn 2000/78/EG, moet in die zin worden uitgelegd dat een in geval van ziekte aan ambtenaren betaalde toelage, binnen de werkingssfeer van deze richtlijn valt indien deze toelage wordt gefinancierd door de staat als publiekrechtelijke werkgever, hetgeen ter beoordeling van de nationale rechter staat.

(HvJ 6 december 2012, Dittrich, gevoegde zaken C-124/11, C-125/11 en C-143/11)

Fiscaal recht

Richtlijn 2006/112/EG van 28 november 2006 betreffende het gemeenschappelijke stelsel van BTW en de door haar ingetrokken Richtlijn 6, 77/388/EEG van 17 mei 1977 BTW, omzetbelasting, uniforme grondslag

- Artikel 5, lid 7, sub a, van de Zesde richtlijn (77/388/EEG), zoals gewijzigd bij richtlijn 95/7/EG, gelezen in samenhang met artikel 11, A, lid 1, sub b, daarvan, moet in die zin worden uitgelegd dat het door een belastingplichtige voor een van btw vrijgestelde economische activiteit bestemmen van velden in zijn eigendom die hij door een

derde heeft laten bewerken, onderworpen kan worden aan een heffing van btw met als maatstaf van heffing de som van de waarde van de grond waarop deze velden liggen en de kosten van de bewerking ervan, voor zover die belastingplichtige over die waarde en kosten nog geen btw heeft betaald en mits de betrokken terreinen niet onder de in artikel 13, B, sub h, van deze richtlijn bedoelde vrijstelling vallen.
(HvJ 8 november 2012, Gemeente Vlaardingen, C-299/11)

- 1. Artikel 13, B, sub b, van de Zesde richtlijn (77/388/EEG) moet aldus worden uitgelegd dat het begrip verpachting en verhuur van onroerende goederen de verhuur omvat van een woonboot, met de bijbehorende ligplaats en aanlegsteiger, die aan de oever en de bodem van een rivier is vastgemaakt met kabels die niet gemakkelijk kunnen worden losgemaakt, op een afgebakende en identificeerbare ligplaats in het rivierwater ligt en blijkens de bewoordingen van de huurovereenkomst uitsluitend bestemd is om aldaar duurzaam te worden gebruikt als restaurant/discotheek. Die verhuur is één enkele vrijgestelde prestatie waarbij geen onderscheid hoeft te worden gemaakt tussen de verhuur van de woonboot en de verhuur van de aanlegsteiger.
2. Een dergelijke woonboot is geen voertuig in de zin van artikel 13, B, sub b, punt 2, van de Zesde richtlijn (77/388).
(HvJ 15 november 2012, Susanne Leichenich, C-532/11)

- 1. De artikelen 167 en 168 van richtlijn 2006/112/EG moeten aldus worden uitgelegd dat een vennootschap die een stuk grond en de daarop opgetrokken gebouwen heeft gekocht met het doel om deze gebouwen te slopen en vervolgens woningen op dat stuk grond te bouwen, in omstandigheden als die van het hoofdgeding gerechtigd is de btw over de aankoop van die gebouwen af te trekken.
2. Artikel 185 van richtlijn 2006/112 moet aldus worden uitgelegd dat de sloop van gebouwen die zijn aangekocht samen met de grond waarop zij zijn opgetrokken, met het doel om in de plaats daarvan woningen te bouwen, in omstandigheden als die van het hoofdgeding niet tot een verplichting leidt om de oorspronkelijk toegepaste aftrek van de btw over de aankoop van die gebouwen te herzien.
(HvJ 29 november 2012, SC Gran Via Moinești, C-257/11)

- De artikelen 2, 9, 14, 62, 63, 167, 168 en 178 van richtlijn 2006/112/EG dienen aldus te worden uitgelegd dat zij zich in omstandigheden als die in het hoofdgeding er tegen verzetten dat een belastingplichtige het recht op aftrek van de btw over een goederenlevering wordt geweigerd op grond dat, gelet op fraude of onregelmatigheden in een eerder of een later stadium van deze levering, deze levering wordt geacht niet daadwerkelijk te zijn verricht, zonder dat aan de hand van objectieve gegevens is aangetoond dat deze belastingplichtige wist of had moeten weten dat de handeling waarvoor aanspraak op het recht van aftrek wordt gemaakt, deel uitmaakte van fraude ter zake van de btw die is gepleegd in een eerder of later stadium in de toeleveringsketen, hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan.
(HvJ 6 december 2012, BONIK EOOD, C-285/11)

- Artikel 17, lid 5, derde alinea, van de Zesde richtlijn (77/388/EEG) moet aldus worden uitgelegd dat de lidstaten op grond daarvan voor de berekening van het pro rata voor de aftrek van de voorbelasting over een bepaalde handeling, zoals de oprichting van een onroerend goed voor gemengd gebruik, primair een andere verdeelsleutel mogen voorschrijven dan de in artikel 19, lid 1, van deze richtlijn beschreven omzetsverhouding, mits de toegepaste methode waarborgt dat het pro rata voor de aftrek nauwkeuriger wordt bepaald.
(HvJ 8 november 2012, BLC Baumarkt, C-511/10)

Verordening 2913/92/EG van 12 oktober 1992 tot vaststelling van het communautair douanewetboek

- Artikel 217, lid 2, van verordening 2913/92, zoals gewijzigd bij verordening 82/97, moet aldus worden uitgelegd dat dit artikel, aangezien het geen nadere voorschriften

voor de boeking in de zin van die bepaling bevat, het aan de lidstaten overlaat de nadere voorschriften voor de boeking van de uit een douaneschuld voortvloeiende bedragen aan rechten vast te stellen, zonder dat deze lidstaten verplicht zijn de nadere voorschriften voor deze boeking in hun nationale wetgeving op te nemen, met dien verstande dat deze boeking zodanig moet worden verricht dat de bevoegde douaneautoriteiten het exacte bedrag aan rechten bij invoer of bij uitvoer dat voortvloeit uit een douaneschuld, registreren in de boekhouding of op iedere andere drager die als zodanig dienstdoet, opdat met name de boeking van de betrokken bedragen met zekerheid kan worden vastgesteld, ook ten aanzien van de schuldenaar.
(HvJ 8 november 2012, KGH Belgium, C-351/11)

- Artikel 220, lid 2, sub b, van verordening 2913/92 van 12 oktober 1992 tot vaststelling van het communautair douanewetboek, zoals gewijzigd bij verordening 2700/2000 van 16 november 2000, moet aldus worden uitgelegd dat, wanneer de bevoegde instanties van een derde land vanwege het feit dat de exporteur zijn activiteiten heeft gestaakt in de onmogelijkheid verkeren om bij een controle achteraf na te gaan of het door hen afgegeven certificaat van oorsprong, formulier A, is gebaseerd op een juiste weergave van de feiten door de exporteur, de bewijslast dat dit certificaat is opgesteld op basis van een juiste weergave van de feiten door de exporteur, op de belastingplichtige rust.
(HvJ 8 november 2012, Lagura Vermögensverwaltung, C-438/11)

Staatsrecht en Bestuursrecht

Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU)

- 1. Het Unierecht moet aldus worden uitgelegd dat het zich in omstandigheden als die van het hoofdgeding niet ertegen verzet dat de Europese Commissie de Europese Unie vertegenwoordigt voor een nationale rechterlijke instantie waarbij een civiele vordering is ingesteld tot vergoeding van de schade die de Unie heeft geleden wegens een door artikel 81 EG en artikel 101 VWEU verboden mededingingsregeling of onderling afgestemde feitelijke gedraging, die een ongunstige invloed kan hebben gehad op sommige overheidsopdrachten die door verschillende instellingen en organen van de Unie zijn geplaatst; de Commissie hoeft daartoe geen mandaat van deze instellingen of organen te bezitten.

2. Artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie verzet zich niet ertegen dat de Europese Commissie namens de Europese Unie bij een nationale rechterlijke instantie een vordering instelt tot vergoeding van de schade die de Unie heeft geleden wegens een mededingingsregeling of onderling afgestemde feitelijke gedraging waarvan bij een beschikking van die instelling is vastgesteld dat zij in strijd is met artikel 81 EG of artikel 101 VWEU.

(HvJ 6 november 2012, Europese Gemeenschap/Otis ea, C-199/11)

1. De antwoorden die het Hof op de tweede en de vierde vraag heeft gegeven in de zaak die heeft geleid tot het arrest van 12 december 2006, *Test Claimants in the FII Group Litigation* (C-446/04), gelden eveneens wanneer:

— de buitenlandse vennootschapsbelasting die is geheven over de winst waaruit de dividenden zijn uitgekeerd, niet of niet geheel is betaald door de niet-ingezeten vennootschap die deze dividenden aan de ingezeten vennootschap uitkeert, maar door een in een lidstaat gevestigde vennootschap die een rechtstreekse of indirecte dochteronderneming van eerstbedoelde vennootschap is;

— de vervroegde vennootschapsbelasting niet is betaald door de ingezeten vennootschap die de dividenden van een niet-ingezeten vennootschap ontvangt, maar door haar ingezeten moedermaatschappij in het kader van de regeling van belastingheffing naar het groepsinkomen.

2. Het recht van de Unie moet aldus worden uitgelegd dat een in een lidstaat gevestigde moedermaatschappij die in het kader van de regeling van belastingheffing naar het groepsinkomen, in strijd met de regels van het Unierecht de vervroegde vennootschapsbelasting moest betalen over het gedeelte van de winst uit buitenlandse dividenden, een vordering kan instellen tot terugbetaling van deze ten onrechte geheven belasting voor zover deze belasting meer bedraagt dan het extra bedrag aan vennootschapsbelasting dat de betrokken lidstaat kon heffen ter compensatie van het lagere nominale belastingtarief dat geldt voor de winst waaruit de buitenlandse dividenden zijn uitgekeerd, ten opzichte van het nominale belastingtarief dat geldt voor de winst van de ingezeten moedermaatschappij.

3. Het recht van de Unie moet aldus worden uitgelegd dat een in een lidstaat gevestigde vennootschap die een participatie in een in een derde land gevestigde vennootschap bezit waarmee zij een zodanige invloed op de besluiten van deze vennootschap kan uitoefenen dat zij de activiteiten ervan kan bepalen, zich op artikel 63 VWEU kan beroepen om te betwisten dat een wettelijke regeling van deze lidstaat betreffende de fiscale behandeling van uit dat derde land afkomstige dividenden die niet uitsluitend van toepassing is op situaties waarin de moedermaatschappij een beslissende invloed op de uitkerende vennootschap uitoefent, verenigbaar is met deze bepaling.

4. Het antwoord dat het Hof heeft gegeven op de derde vraag in de zaak die heeft geleid tot het arrest *Test Claimants in the FII Group Litigation*, reeds aangehaald, geldt niet wanneer de in andere lidstaten gevestigde dochterondernemingen waaraan de vervroegde vennootschapsbelasting niet is kunnen worden overgedragen, in de lidstaat van de moedermaatschappij niet worden belast.

(HvJ 13 november 2012, *Test Claimants in the FII Group Litigation*, C-35/11)